

ERI ÚTLÚGVAÐ UTTAN HEILIVÁG

- Í EINA **TÍÐ** HEVÐI EG IKKI HAVT TAÐ **GOTT** OG KENDI MEG IKKI HEILT **FRÍSKA**,
MEN EG **DUGDI** IKKI AT SIGA, HVAT MÆR **BAGDI**. TÍ VAR TAÐ EIN **LÆTTI**, TÁ EG
FEKK STAÐFEST **SJÚKUNA**. SOLEIÐIS SIGUR 45 ÁRA GAMLA **BEINTA DAHL-OLSEN**,
SUM LIVIR VIÐ EINI **STOFFSKIFTISSJÚKU** OG TEKUR **HEILIVÁG** HVØNN DAG

SAMRØÐA

Rannvá G. Fossaberg
rannva@sos.fo

Okkurt um 1000 føroyingar hava eina stoffskiftissjúku, har stoffskiftið antin er ov lágt ella ov høgt. Beinta Dahl-Olsen, ið dagliga starvast sum sjúkrarøktarfrøðingur og ljósmóðir á Landssjúkrahúsinum, er ein av teimum, tí hon hevur eitt stoffskifti, ið er ov høgt.

- Hevði eg ikki fingið heilivág, hevði eg als ikki kunna fungerað í einum gerandisdegi við familju og arbeiði, tí uttan heilivág kennist tað, sum eg júst havi runnið eitt maraton, og eg eri útlúgvað av møði, sigur Beinta Dahl-Olsen, sum fekk staðfest sjúkuna fyrri skjótt 12 árum síðani.

- Upp á nógvar mátar er hetta ein ósjónlig sjúka. Tú sært ikki á øllum, ið hava eina stoffskiftissjúku, at tey eru sjúk, og av tí at sjúkueyðkennini minna um strongd, eru tað fleiri, ið ikki lata seg kanna, men bara halda, at tey hava ov nógva um oyruni, sigur Beinta Dahl-Olsen, sum takkað verið heilivági kann hava ein vanligan gerandisdag.

- Áðrenn eg fór í viðgerð, var tað, sum kroppurin koyrði 180 km/t alla tíðina, og tað er tað eingin, sum heldur til. Heilivágurin ger, at kroppurin arbeiðir, sum hann skal, og eg havi orku til øll tey vanligu tingini í gerandisdegnum.

Okkurt var galið

Tað var júst eftir, at Beinta Dahl-Olsen hevði átt sítt triðja barn, at hon byrjaði at kenna seg annarleiðis, enn hon plagdi. Og so var altíð móð.

- Eg átti í februar, og nakað aftaná legði eg til merkis, at eg var óvanliga troytt. Eg hevði besta hugin at sova, men tað bar ikki reiðiliga til við húsi, manni og trimum børnum, sigur Beinta Dahl-Olsen og heldur fram:

- Eg svav illa, var øgiliga heit, og bleiv pøst av ongum. Harafturat bleiv eg við at lætna í vekt, hóast eg át sum flest onnur fólk, greiðir Beinta Dahl-Olsen frá.

Eisini hevði hon ofta hjartabankan og merkti, at pulsarin var ov høgur.

- Onkuntíð lá hvílupulsurin nakað omanfyri 100. Hjá vanligum fólki er hann millum 60 og 70. Tí kendi eg tað ofta, sum eg hevði runnið langt ella gjørt onkran harðan ítrótt, soleiðis sum hjartað til tíðir bankaði.

Av tí at kroppurin nærmast arbeiðdi av øllum alvi uttan íhald, vóru tað fleiri, ið hildu hana vera hyperaktiva.

- Kroppurin arbeiðdi skjótt, um mann kann siga so. Eg var kvik í allar

Dahl-Olsen at fara til læknan.

- Eg skuldi ein túr til Danmakar saman við bindiklubbanum, men hevði als onga orku til at fara við. Tá hugsaði eg, at tað kundi ikki vera rætt, at eg skuldi vera so troytt, at eg ikki megnaði at fara ein túr til Keyptmannahavnar við vinkonunum, fortelur Beinta Dahl-Olsen og leggur afturat:

- Frá at hava orka alt og fáa eina rúgvu av skafti hvønn dag, megnaði eg bráðliga einki orsakað av hesi óforklárugu troyttheitini. Eg merkti eina møði í øllum kroppinum, og tað var, sum beinini ikki orkaðu at halda mær uppi. Og tá bleiv tað veruliga ein trupulleiki fyrri meg, sigur Beinta Dahl-Olsen.

- Stoffskiftið var alt ov høgt, og eg fekk beinanvegin heilivág, sum skuldi javna stoffskiftið. Eftir at hava verið illa fyrri í so langa tíð, var tað ein lætti at fáa staðfest, hvat tað var, mær bagdi. Eg havi so tikið heilivág líka síðani, sigur Beinta Dahl-Olsen, sum hevur lært seg at liva við sjúkuni.

- Eg fylgi væl við í, hvussu eg havi tað og merki ógvuliga væl á kroppinum, tá stoffskiftið ikki er, sum tað eigur. Eg haldi ikki, at tað er strævið at skula taka heilivág hvønn dag, tí taki eg ikki heilivág, merki eg alt fyrri eitt til sjúkueyðkennini. Pulsurin fer høgt upp, eg verði heit, sovi ikki, eri órólig og havi torført við at samla meg um eitthvørt, greiðir Beinta Dahl-Olsen frá.

Hóast hon hevur eina stoffskiftissjúku og má taka heilivág hvønn dag, hevur hon ein gerandisdag sum flest onnur.

- Eg arbeiði nógva og eisini í skiftandi vaktum, men tað sær ikki út til at bila, tí eg orki tað. Men tað er eingin ivi um, at eg hevði ikki klárað tað uttan heilivág, sigur Beinta Dahl-Olsen.

Hon hevur havt tað gott, síðani sjúkan bleiv staðfest, og hon byrjaði at taka heilivág, men tað er komið fyrri, at sjúkan bráðliga brýtur fram aftur, hóast Beinta Dahl-Olsen tekur heilivág.

- Eg havi havt okkurt útbrot, og tá eri eg so blivin sjúkrameldað í 1-2 vikur. Mínir starvsfelagarnir merkja á mær, tá sjúkan er komin framaftur, tí tá verði eg meira rastleys, ótolin og illstint. Men tibetur merki eg ikki stórvegis til sjúkuna í gerandisdegnum, sigur Beinta Dahl-Olsen.

Í november 2006 bleiv Stoffskiftisfelagið sett á stovn. Endamálið við felagnum er at veita upplýsing og stuðul til stoffskiftissjúklingar í Føroyum og teirra avvarðandi. Felagið er eitt av teimum 24 feløgnum, sum eru partur av MBF, og hevur einar 200 limir.

Stoffskiftisfelagið leggur dent á, minst einaferð um árið, at kunna skípa fyrirlestrum og øðrum átøkum, so at limirnir kunnu fáa ta hjálpa ella kunning, sum teimum tørvar. Sí meira á heimasíðuni stoffskifti.com

mátar, rørlurnar vóru rættiliga skjótar, eg hugsaði skjótt, var ótolin og ja, alt skuldi helst koyra við fullari ferð. Onkrir starvsfelagir hildu meg veruliga vera hyperaktiva og bóðu meg slappa av, sigur Beinta Dahl-Olsen.

Sjálv visti hon, at alt ikki var, sum tað átti at vera.

- Eg visti, at okkurt var galið, men eg dugdi bara ikki at siga hvat. Mamma mín hevur ov høgt stoffskifti, men tað var ein tanki, ið bleiv skjótt kveistraður burtur, sigur Beinta Dahl-Olsen.

Bleiv innlögð

Eftir at hava gingið í fleiri mánaðir og kent seg illa fyrri, valdi Beinta

Hon minnst væl ta ferðina, hon fór til læknan fyrri at finna útav, hvat henni feilt.

- Tá eg kom inn í viðtaluhølið, spyr lækinn meg, um eg júst hevði runnið. Eg svaraði nei og segði, at eg hevði bara sitið í bíðirúminum. So mátaði hon puls, sum visti seg at vera 120, og tað er ein alt ov høgur hvílupulsur. Eg bleiv tá innlögð á B8 til nærri kanningar.

Má taka heilivág

Á landssjúkrahúsinum blivu blóðroyndir tiknar, og skjótt kundu lækarnir staðfesta, at Beinta Dahl-Olsen hevði eina stoffskiftissjúku.